

DRŽAVNI ARHIV U SPLITU
Glagoljaška 18, 21 000 Split, Hrvatska

SUMARNI INVENTAR

**KOTARSKA OBLAST MAKARSKA
(SRESKO NAČELSTVO)
[1897./1918.] 1919.-1941. [1942./1951.]**

Signatura fonda: HR-DAST-386
Izradila: Ivana Matoš Ratković

Split, 2023.

SADRŽAJ

OPIS FONDA

IDENTIFIKACIJA	3
KONTEKST.....	4
SADRŽAJ I USTROJ.....	6
UVJETI DOSTUPNOSTI I KORIŠTENJA.....	9
DOPUNSKI IZVORI.....	10
KONTROLA OPISA.....	11

OPIS SERIJA

Odjel uprave – HR-DAST 386.1.....	12
Odjel prosvjete - HR-DAST-386.2.....	14
Odjel šumarstva - HR-DAST-386.3.....	15
Odjel tehničkih radova – HR-DAST-386.4.....	18

INVENTARNI POPIS TEHNIČKIH JEDINICA.....	23
--	----

IDENTIFIKACIJA

Identifikacijska oznaka (signatura): **HR-DAST-386**

Klasifikacijska oznaka: **A.3.1.4. - Kotarska uprava**

Naslov: **Kotarska oblast Makarska (Sresko načelstvo Makarska)**

[1897./1918.] 1919./1941. [1942./1951.]

Vrijeme nastanka gradiva: **1897./1951.**

Razina opisa: **fond**

Količina i nosač jedinice opisa: **5 knjiga, 34 kutije; 3,5 d/m; papir**

KONTEKST

Naziv stvaratelja: **Kotarsko poglavarstvo Makarska(1919.-1922.)**
Sresko poglavarstvo Makaraska (1922.-1930.)
Načelstvo sreza Makarskog, Makarska (1930.-1941.)
Sresko načelstvo u Makarskoj (1940.-1941.)

Upravna povijest

Nakon raspada Austro-Ugarske 1918.g. formirana je Država Slovenaca, Hrvata i Srba koja je obuhvaćala sve južnoslavenske zemlje u sastavu Austro-Ugarske: Baranju, Bačku i Banat, BiH, Dalmaciju, Hrvatsku i Slavoniju, slovenske zemlje te Istru, Rijeku i Trst. Istočno od tog područja bile su samostalne državne Srbija i Crna Gora.

Jugoslavenski odbor na čelu s Antom Trumbićem, koji je djelovao iz inozemstva, uspostavio je suradnju sa srpskom vladom, na čelu s Nikolom Pašićem, na programu oslobođenja jugoslavenskih zemalja od Austro-Ugarske i njihovog ujedinjenja sa Srbijom i Crnom Gorom. Naime, veze s Kraljevinom Srbijom trebalo je uspostaviti što prije jer je tada jedina od jugoslavenskih država raspolagala organiziranom vojskom i uživala podršku kod saveznika u vanjskoj politici.

Problem je bio taj što je srpska vlada gledala na ujedinjenje kao na teritorijalno proširenje i stvaranje Velike Srbije. Jugoslavenski odbor je pak rješenje vidio u cjelovitom ujedinjenju svih jugoslavenskih zemalja te stvaranju nove države – Jugoslavije – u kojoj će svi njeni ujedinjeni dijelovi biti ravnopravni.

1921. donesen je Vidovdanski ustav prema kojem je ujedinjena država dobila i službeni naziv Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca. Njime je uvedeno unitarističko-centralističko uređenje, a područna uprava je organizirana po oblastima, okruzima, kotarima (srezovima) i općinama.

Kralj je na čelo oblasti postavio Velikog župana koji je bio najviša opća upravna vlast u oblasti. Podčinjena su mu bila sva nadleštva, ustanove i svi organi opće uprave u oblasti pa tako i sreski načelnik.

Upravno područje sreskog načelnika bio je srez, a nadleštvo – sresko načelstvo. Postavljao ga je, kao i župana, kralj na prijedlog Ministra unutarnjih poslova. On je bio predstavnik vlade u srezu odnosno organ državne uprave. Za područje gradova, s pravima prvostupanjske opće upravne vlasti, gdje nije bilo Velikog župana, vladu je predstavljao sreski načelnik kao delegirani organ Velikog župana.

U nadležnost sreskog načelnika spadali su svi poslovi opće uprave za poručje sreza osim onih koji su posebnim propisima stavljeni u nadležnost viših vlasti. Načelnik je pod sobom imao političko-upravne činovnike i stručne referente: sanitetske, tehničke, prosvjetne, veterinarske, ekonomske, šumarske i dr., kao i pomoćno osoblje. Pojedini stručni referent mogao je biti postavljen i za dva ili više srezova. Jedna općina mogla je pripadati samo jednom srezu, a jedan srez samo jednoj oblasti. Makarski srez pripadao je Dubrovačkoj oblasti.

Sreski načelnik uređivao je, za vrijeme „službenih dana”, izvan općine koja mu je bila sjedište, a također su bile postavljene i „sreske ispostave” u krajevima većih srezova, udaljenim od sjedišta sreskog načelnika. Na čelu takve ispostave bio je „starješina” koji je bio pod nadzorom Velikog župana, a obavljao je poslove iz nadležnosti sreske opće upravne vlasti, kao i sreski načelnik.

1922.g. *Zakonom o općoj upravi* kotari su dobili kotarsku samoupravu, koja je zajedno s oblasnom samoupravom ukinuta 1929.g., ali koja se u kotarima nije uopće formirala tako da je u stvarnosti, bez prekida, funkcionirao samo kotarski poglavar (Kotarsko poglavarstvo). Kotarski poglavar imao je svoje administrativno osoblje koje je u većim kotarima bilo podijeljeno u odjele. Ta administracija nazivala se kotarska oblast i trajala je do 1929.g. kad je donesen *Zakon o nazivu i podjeli Kraljevine na upravna područja* kojim je stvorena Kraljevina Jugoslavija, a opća uprava podijeljena na banovine, kotare (srezove) i općine. Tim zakonom ustrojeno je 9 banovina, pa su tako na području Hrvatske osnovane Savska banovina, sa sjedištem u Zagrebu i Primorska banovina, sa sjedištem u Splitu. One nisu obuhvatile cijelo područje Hrvatske već su druge Banovine, sa sjedištima izvan Hrvatske, zahvaćale svojim teritorijem i Hrvatsku.

Na čelu banovine stajao je ban kao predstavnik vlade i imao je najveći političku i opću upravnu vlast u banovini. Bio je zadužen za sve poslove opće uprave ukoliko tu nadležnost nije imao ministar ili kotarski načelnik. Banov pomoćni organ bio je državni inspektor, naročito u poslovima javne sigurnosti, a ujedno je nadzirao i rad kotarskih samouprava i organa u ime bana. Okružni inspektorat je činilo područje više kotara.

Kraljevska banska uprava se administrativno dijelila na odjele, odsjeke i referate: opći, upravni, poljoprivredni, prosvjetni, tehnički, odjel za socijalnu politiku i narodno zdravlje i financijski odjel, a kod većih banovina i odjel za trgovinu, obrt i financije.

Kotarska načelstva su u upravnom postupku bila podređena banovini, a kotarski načelnici pod nadzorom okružnog inspektora, kasnije bana odnosno inspektorskog odjeljka.

Djelokrug kotarskog načelstva je obuhvaćao poslove opće uprave, kao i djelokrug banovine, uz dvije razlike: 1. Banovina je u svim važnim poslovima odlučivala, a kotarsko načelstvo samo sudjelovalo u odlučivanju time što je istražilo, izvjestilo i eventualno predložilo određeno rješenje. 2. Banovina je bila drugostupanjski upravni organ za rješenja koja je donijelo kotarsko načelstvo u nekom poslu opće uprave.

1939. g., nakon sporazuma Cvetković – Maček, donesena je *Uredba o Banovini Hrvatskoj* kojom je osnovana Banovina Hrvatska, spajanjem Savske i Primorske banovine i pripojenjem određenih kotara iz susjednih banovina. Sjedište joj je bilo u Zagrebu.

Na području bivše Kraljevske banske uprave Primorske banovine osnovana je Ispostava banske vlasti u Splitu, a imala je u nadležnosti poslove uprave koju je naslijedila. Na njenom čelu bio je banski povjerenik. Djelokrug joj je bio podijeljen na odsjeke – unutarnje uprave, prosvjete, seljačkog gospodarstva, veterinarstva i šumarstva, obrta, industrije i trgovine, tehničkih radova te socijalne politike i narodnog zdravlja. Ispostava nije imala zastupljen resor pravosuđa i financije. Rješavala je drugostupanjske žalbe upravnih akata podređenih upravnih organa, a protiv njenog rješenja mogla se uložiti žalba na bansku vlast.

Kotari su i dalje poslovali prema *Zakonu o unutarnjoj upravi* iz 1929.g. Iako su bile predviđene korjenite promjene, one nikad nisu bile provedene.

Uspostavom NDH, 1941.g., jedina novost u organizaciji unutrašnje uprave bila je osnivanje 22 velike župe na čelu s velikim županom kojeg je imenovao poglavnik kao posrednika između vlade i više kotara koji su sačinjavali župu. Župa je bila drugostupanjski organ za sva rješenja nižih organa uprave pa tako i kotarske oblasti i njenih ispostava.

Niži upravni organi poslovali su i dalje prema propisima iz vremena Kraljevine Jugoslavije.

Povijest fonda

Gradivo fonda bilo je smješteno u potkrovnoj prostoriji poslovne zgrade Skupštine općine Makarska odakle je preuzimano po službenoj dužnosti u Historijski arhiv u Splitu, 1981.g. i to u tri navrata: 30. i 31. srpnja, od 27. do 30. kolovoza te od 17. do 19. rujna, zajedno s gradivom Narodni odbor kotara Makarska. Sadržavalo je spise, knjige i mape iz razdoblja od 1835. do 1962.g.

Upisano je u Knjigu primljenog gradiva 2, 1952.-2003. pod rednim brojem 301.

SADRŽAJ I USTROJ

Sadržaj

Gradivo je nastalo djelatnošću Sreskog načelstva Makarska sa sjedištem u Makarskoj, u razdoblju od 1918. do 1942.g. Sačuvani su dijelovi gradiva pojedinih ustrojstvenih jedinica stvaratelja – Odjela uprave, Odjela prosvjete, Odjela šumarstva i Odjela tehničkih radova. Najobimnije je gradivo iz potonjeg odjela, koje osim spisa sadrži i knjige – glavne registre odjela. Odjeli šumarstva i tehničkih radova sadrže i predspise prijašnje, austro-ugarske uprave, iz razdoblja od 1897. do 1945. Spisi svakog pojedinog odjela čine jednu dokumentacijsku cjelinu. Nove povijesne okolnosti odnosno izmjene naziva administracije odražavaju se u promjeni natpisa na pečatima koji su se koristili pri ovjeravanju primitka i izdatka spisa i njegove vjerodostojnosti kao i pri potpisima odgovornih osoba.

Gradivo je podijeljeno na slijedeće serije:

Gradivo odjela uprave sadrži spise koji se odnose na političke dozvole izdane pomorcima za putovanja po moru, zatim izvještaje žandarmerijskih stanica o stanju javne sigurnosti na području makarskog sreza te izvještaje o stanju poljoprivrede i zdravstva u srezu.

Gradivo šumarskog odjela odnosi se na spise o ograničenju držanja i paše koza, inventare šumarskih tehničara te iskaze o izvedenim šumarskim radovima, financijsku dokumentaciju, podatke o špiljama i vrelima na području makarskog sreza te korespondenciju između viših i nižih upravnih organa vezano za šumarske poslove.

Gradivo odjela prosvjete sadrži spise o pojedinim školskim djelatnicima – službeničke listove te osobnu dokumentaciju zaposlenika. Sačuvani su također i imovnici učeničkih i učiteljskih knjižnica državnih narodnih škola na području makarskog sreza.

Iz tehničkog odjela sačuvano je najviše spisa kao i pet knjiga – 4 urudžbena zapisnika i 1 knjiga evidencije. Većina spisa odnosi se na gradnju turističke ceste Tučepi-Norinska kula, zatim popravak i gradnju mostova, škola, crkava i župnih dvorova, naknadu štete nastale za vrijeme elementarnih nepogoda kao i personalnih spisa radnika te projektne i financijsku dokumentaciju izvršenih odnosno planiranih radova.

Odabiranje, izlučivanje i rokovi čuvanja

Gradivo se čuva trajno.

Plan sređivanja

Obzirom da je gradivo fragmentarno očuvano i da je stvaratelj prestao djelovati nije se mogao u cijelosti uspostaviti prvobitni red. Gradivo je podijeljeno u serije i podserije prema vrsti posla kojom se pojedini odjel ili odsjek, kao niža administrativna jedinica stvaratelja, bavio. Unutar serija i podserija spisi su poredani većinom kronološki.

Prilikom arhivskog sređivanja serije *Odjel uprave* pojedini dokumenti, koji se odnose tematski, ali ne i teritorijalno na područje makarskog sreza, izdvojeni su i pridodani drugim fondovima koji se čuvaju u Državnom arhivu u Splitu.

Fond *Sresko načelstvo Makarska* se, tako, sastoji od četiri serije:

1. Odjel uprave

- 1.1. Pomorske dozvole
- 1.2. Izvještaji
  - 1.2.1. Izvještaji žandarmerijskih stanica
  - 1.2.2. Izvještaji o poljoprivredi i zdravstvu
- 1.3. Brzjav
- 1.4. Podatci o pojedincima, organizacijama i publikacijama

2. Odjel prosvjete

- 2.1. Osobni spisi
- 2.2. Imovnici knjižnica
  - 2.2.1. Imovnici učiteljskih knjižnica
  - 2.2.2. Imovnici učeničkih knjižnica
- 2.3. Diploma

3. Odjel šumarstva

- 3.1. Predspisi
  - 3.1.1. Iskazi
    - 3.1.1.1. Iskazi o izvedenim šumarskim radovima
    - 3.1.1.2. Iskazi o stanju lugarskog osoblja
  - 3.1.2. Šumski proračuni
  - 3.1.3. Inventari šumarskih tehničara
  - 3.1.4. Privatna odlagališta smeća
- 3.2. Statistički podaci
- 3.3. Ograničenja i zabrana pašne koza

3.4. Elementarne nepogode

3.5. Opći spisi

4. Odjel tehničkih radova

4.1. Registraturna pomagala

4.1.1. Urudžbeni zapisnici

4.1.2. Knjiga evidencije

4.2. Predspisi

4.2.1. Crkve i župni uredi

4.3. Mostovi

4.3.1. Katastar mostova

4.3.2. Znakovi za ograničenje težine na mostovima

4.3.3. Mostovi Pologoša i Bili Vir

4.3.4. Most preko Crne Rijeke u Rogotinu

4.3.5. Most u Rastoku

4.4. Škole

4.4.1. Škola u Podgori

4.4.2. Škola u Opuzenu

4.5. Čatrnje

4.6. Ceste

4.6.1. Put Podgora – Živogošće – Novasela – Mali Halan

4.6.2. Turistička cesta Tučepi – Kula Norinska

4.6.3. Ostale sreske ceste

4.7. Cestarske kuće

4.8. Osobni spisi radnika

4.9. Eksproprijacija zemljišta

4.10. Uredbe i pravilnici

4.11. Razni spisi

UVJETI DOSTUPNOSTI I KORIŠTENJA

Uvjeti dostupnosti

Gradivo je dostupno korisnicima sukladno *Zakonu o arhivskom gradivu i arhivima (61/18)*, *Pravilniku o korištenju javnog arhivskog gradiva (121/19)* i *Pravilniku o radu čitaonice Državnog arhiva u Splitu (2021.)*

Uvjeti objavljivanja ili umnožavanja

Objavljivanje i umnožavanje obavlja se sukladno *Pravilniku o korištenju arhivskog gradiva* i *Pravilniku o korištenju arhivskog gradiva i radu čitaonice Državnog arhiva u Splitu*.

Jezik i pismo

Gradivo je većinom svoreno na hrvatskom i srpskom jeziku. Djelomično se nailazi na spise na talijanskom i njemačkom jeziku. Pisano je latinicom, djelomično ćirilicom.

Tvarne značajke i tehnički uvjeti

Kod pojedinih knjiga i spisa postoje mehanička oštećenja, oštećenja od vlage, djelovanja kukaca i sl.

Obavijesna pomagala

Registraturna pomagala

Urudžbeni zapisnici Tehničkog odjela (4 knjige)

Knjiga evidencije Tehničkog odjela (1 knjiga)

Arhivska pomagala

Regesta, 1975.

Arhivski popis

DOPUNSKI IZVORI

Postojanje i mjesto čuvanja izvornika

Gradivo se čuva u Državnom arhivu u Splitu pod identifikacijskom oznakom HR-DAST-386 Kotarska oblast Makarska(Sresko načelstvo Makarska) [1897./1918.]1919./1941.[1942.-1945.]

Postojanje i mjesto čuvanja preslika

Ne postoje preslike gradiva.

Dopunski izvori

Državni arhiv u Splitu:

HR-DAST-14 Ispostava banske vlasti Banovine Hrvatske u Splitu (1919.-1941.)

HR-DAST-17 Kotarska oblast Split (Sresko načelstvo Split) (1919.-1941.)

Bibliografija

Beuc, Ivan: „Povijest institucija državne vlasti u Hrvatskoj (1527.-1945.), Zagreb, 1969.

Službeni glasnik, 1929., god VII, br. XVI

Boban, Ljubo: „Hrvatske granice 1918.-1993.”, Zagreb, 1995.

Državni arhiv u Splitu, vodič kroz arhivske fondove i zbirke, Split, 2009.

KONTROLA OPISA

Napomena arhivista

Opis je izradila arhivistica Ivana Matoš Ratković, uz mentorsko vodstvo Brune Horović Vuković, arhivske savjetnice.

Pravila ili propisi

Opća međunarodna norma za opis arhivskog gradiva ISAD(G), Hrvatski državni arhiv, 2. izdanje, Zagreb 2001.

Nadnevak izrade opisa

2023.g.

OPIS SERIJA I PODSERIJA

Identifikacijska oznaka/signatura	HR-DAST-386.1
Naslov	Odjel uprave
Vrijeme nastanka	1931./1940.
Razina opisa	serija
Jezik	hrvatski, srpski
Količina	1 svežanj

Sadržaj:

Seriya sadrži dozvole za pomorce i izvještaje o stanju javne sigurnosti, kao i o poljoprivredi i zdravstvenom stanju stanovnika makarskog sreza.

1.1. Dozvole

Gradivo ove serije sadrži političke dozvole pomorcima za dobivanje pomorske knjižice, na određeno vrijeme te liječničko uvjerenje izdano u tu svrhu kao i preporuke poslodavaca pomoraca. Dozvole datiraju iz 1931.g.

1.2. Izvještaji

1.2.1. Izvještaji žandarmerijskih stanica

Za održavanje javnog reda i mira i čuvanje javnih interesa postojala je žandarmerija kao pomoćni organ državne vlasti unutrašnje uprave. *Predstojništvo gradske policije* obavljalo je nadležne poslove kao ovlaštenu organ sreskog načelnika čije je naloge primalo i kojemu je podnosilo službene izvještaje i prijave.

Sreski načelnik bio je dužan bilježiti sve značajne pojave ekonomskog, kulturnog i socijalnog života u srezu te ih na početku svake godine iznijeti velikom županu u iscrpnom izvještaju.

Seriya sadrži mjesečne izvještaje žandarmerijskih stanica o javnoj sigurnosti i političkim prilikama u srezu za listopad 1933.g. koje su žandarmerijske stanice u srezu podnosile sreskom načelniku te izvještaj sreskog načelnika Kraljevskoj banskoj upravi u Splitu.

1.2.2. Izvještaji o poljoprivredi i zdravstvu

Spis o stanju poljoprivrede u travnju 1933.g. izvještava o napretku usjeva, šteti od vremenskih neprilika, stanju u maslinicima, vinogradima, opremljenosti težaka sredstvima za zaštitu usjeva, prehrani stoke i dr.

Izvještaj o zdravstvenom stanju stanovnika makarskog sreza sadržava statističke podatke o oboljelima od pojedinih zaraznih i drugih bolesti u travnju 1933.g.

1.3. Brzjav

Brzjav Ministarstva prometa uputio je ban Dr. Jablanović Sreskom načelstvu u Makarskoj, a odnosi se na sudjelovanje predstavnika makarskog sreza na kongresu u Nišu.

Identifikacijska oznaka	HR-DAST-386.2
Naslov	Odjel prosvjete
Vrijeme nastanka	[1913./1918.] 1919./1941. [1942./1951]
Razina opisa	serija
Jezik / pismo	hrvatski, srpski; latinica, ćirilica
Količina	1 kutija

Sadržaj:

Serijski sadržaj: Serija sadži osobne spise djelatnika škola u makarskom srezu te imovnike učiteljskih i učeničkih knjižnica državnih narodnih škola u makarskom srezu.

2.1. Osobni spisi

Osobni spisi školskih djelatnika odnose se na potvrde o rođenju, krštenju, vjenčanju, slobodnom statusu, domovnice kao i na službeničke listove te ugovore o radu, povišici, premještanju na drugo radno mjesto, unaprijeđenju, pripravnničkom stažu, odsustvu i bolovanju, svjedočanstva zrelosti.

2.2. Imovnici knjižnica

Imovnici učeničkih i učiteljskih knjižnica državnih narodnih škola u makarskom srezu pružaju uvid o naslovima koje knjižnica posjeduje, mjestu i godini izdanja djela, njihovoj količini, općem stanju, načinu nabave i dr.

2.3. Diploma

Sastavni dio ove serije je i prijepis diplome Ante Jamničkog iz 1939.g.

Identifikacijska oznaka	HR-DAST-386.3
Naslov	Odjel šumarstva
Vrijeme nastanka	[1897./1919.] 1920./1941. [1942. /1945.]
Razina opisa	serija
Jezik	hrvatski, njemački
Količina	1 kutija

Sadržaj:

Serija se sastoji od predspisa iz razdoblja od 1897.do 1919.g. te spisa iz razdoblja od 1920. do 1941.g. odnosno poslijespisa do 1945.g.

Osim financijske dokumentacije predspisi sadrže iskaze o šumarskom osoblju i inventaru, te o šumarskim radovima dok se preostali spisi, uz dokumentaciju o zabrani držanja koza, nadoknadi štete uslijed elementarnih nepogoda, statističke podatke o jamama i špiljama u makarskom srezu, odnose na ostale poslove iz nadležnosti Tehničkog odjela u razdoblju od 1920. do 1941.g.

3.1. Predspisi

Podserija sadrži iskaze o izvedenim šumarskim radovima u razdoblju od 1899. do 1902.g. u okruzima Makarska i Metković te inventare šumarskih tehničara od 1897. do 1919.g.

3.1.1. Iskazi

3.1.1.1 Iskazi o izvedenim šumarskim radovima

Iskazi o izvedenim šumarskim radovima odnose se na statističke podatke o rasadnicima, sjetvenim ležištima, pošumljenim područjima, stanju kultura, veličini zasađenih površina i dr. u godinama 1902., 1913.- 1915.

3.1.1.2. Iskazi o stanju šumarskog osoblja

Iskaz o stanju šumarskog osoblja evidentira šumarsko osoblje u makarskom srezu u prvoj polovici 20. stoljeća po imenu i prezimenu, mjestu prebivališta, radnom mjestu, datumu položene zakletve i godišnjoj plaći.

3.1.2. Proračuni

Serija sadrži proračune koji se odnose na pošumljavanje u makarskoj općini za razdoblje od 1914. do 1916.g.

3.1.3. Inventari šumarskih tehničara

Inventari šumarskih tehničara odnose se na razdoblje od 1897. do 1917.g. Serija sadrži i prijavu Oružničkoj postaji vezano za nestanak dijela inventara iz lugarske kuće Lokva, odlomak Velobrdo.

3.1.4. Privatna odlagališta smeća

Prijava dva privatna odlagališta smeća šumarskom nadzorniku iz 1916.g. koji sprječavaju neometano obavljanje šumarskih poslova.

3.2. Statistički podaci o pećinama i jamama

Podserija sadrži podatke o špiljama, jamama i vrelima u makarskom srezu iz 1940.g. odnosno o njihovoj lokaciji, veličini, stanju, prilazu i dr.

3.3. Ograničenja paše

Zbog nekontrolirane paše i brsta, što je nepovoljno utjecalo na razvoj šuma u kršu donesena je odluka o ograničenju i zabrani držanja i paše koza, osim na vlastitom zemljištu. Dokumentacija u ovoj podseriji sadrži žalbe mještana i žalbena rješenja Banskoj upravi Primorske Banovine u Splitu protiv odluke Sreskog načelstva Makarska o zabrani i ograničenju držanja i paše koza po općinskim zemljištima i pašnjacima. Spisi potječu iz razdoblja od 1926. do 1933.g.

3.4. Elementarne nepogode

Spisi se odnose na popravak štete na banovinskim putevima nastale uslijed elementarnih nepogoda. Datiraju iz 1936. i 1937.g.

3.5. Opći spisi

Podserija se odnosi na razdoblje djelovanja Odjela šumarstva od 1920. do 1941.g. Dokumentacija je sačuvana fragmentarno, izostaju godine 1921. - 1923., 1926., 1929. i 1933. Spisi obuhvaćaju financijsku dokumentaciju, zakone, propise i upute za rad viših nadležnih organa, oglase, požurnice, osobne dokumente zaposlenika, odluke i imenovanja, prijedloge privrednih planova općinama, poslovnike o radu, dopusnice za obavljanje lovačke djelatnosti, suradnju s obrazovnim institucijama u planu pošumljavanja, karte pošumljenih površina, inventarne popise i izvještaje o stanju lugarskog osoblja kao i izvještaje o izvršenim šumarskim radovima, narudžbenice šumarskog materijala i alata, žalbe i rješenja u vezi prekomjernog držanja koza, opomene i kazne lugarima, proglašene o elementarnim nepogodama i sl.

Zbog djelomične očuvanosti spisa nije bilo moguće upostaviti ikakav red osim kronološkog, što je i učinjeno.

Identifikacijska oznaka	HR-DAST-386.4
Naslov	Odjel tehničkih radova
Vrijeme nastanka	[1882./1916.] 1920./1941. [1942./1945.]
Razina opisa	serija
Jezik	hrvatski, njemački, talijanski
Količina	5 knjiga, 32 kutije

Sadržaj:

U ovoj seriji, uz 32 arhivske kutije spisa, nalazi se i 5 knjiga od kojih su 4 urudžbena zapisnika i 1 knjiga evidencije izvršenih radova.

Podserija Predspisi obuhvaća dokumentaciju iz razdoblja od 1882. do 1916.g., a koja se odnosi na gradnju i popravke crkava u pojedinim mjestima makarskog sreza.

Ostali spisi odnosno poslijespisi iz razdoblja od 1920. do 1945., sadrže podatke o popravcima i gradnji mostova, škola, cesta, cestarskih kuća, čatrnja te osobne spise radnika, pojedine uredbe i pravilnike kao i podatke o eksproprijaciji zemljišta i privatnih dobara prilikom gradnji većih cesta.

4.1. Registraturna pomagala

4.1.1. Urudžbeni zapisnici

Sačuvane su 4 knjiga urudžbenih zapisnika i to za razdoblje od 1935. do 1940.g. Nedostaju urudžbeni zapisnici za 1936. i 1938.g.

Urudžbeni zapisnik za 1935. g. - od 2. siječnja do 31. prosinca (upisi br. 1-8209)

Urudžbeni zapisnik za 1937.g. - od 2. siječnja do 31. siječnja (upisi br. 1-400); od 27. veljače do 8. srpnja (upisi br. 781-2420); od 7. kolovoza do 11. kolovoza (upisi br. 2781-2820); od 4. prosinca do 31. prosinca (upisi br. 3981-4237)

Urudžbeni zapisnik za 1939.g. - od 2. siječnja do 31. prosinca (upisi br. 1- 2910)

Urudžbeni zapisnik za 1940.g. - od 2. siječnja do 31. prosinca (upisi br. 1- 3330)

4.1.2. Knjiga evidencije

Knjiga evidencije izvršenih radova, podatci o izvršitelju radova i akontaciji za razdoblje od 1935. do 1937.g

4.2. Predspisi

4.2.1. Crkve i župni uredi

Serijski sadrži dokumentaciju o gradnjama i popravcima crkava u Zavojanima, Ravči, Živogošću, Dobranjama, Kominu i Orahu te župnim uredima u Vrgorcu, Bristu i Vidu. Spisi datiraju od 1882. do 1916. g. Poredani su kronološki.

4.3. Mostovi

4.3.1. Katastar mostova

Podserija sadrži skice i popise te izvještaje o godišnjim pregledima drumskih mostova od 1920. do 1941.g. Osim za područje Makarskog sreza, tu su i tehnički podatci za općinske puteve i mostove za srezove Imotski, Ljubuški i Metković za razdoblje od 1940. do 1944.g. Spisi su složeni kronološkim redom.

4.3.2. Znakovi za ograničenje težine na mostovima

Spisi vezani za nabavu i postavljanje međunarodnih znakova za ograničenje težine do 5,5 tona na drvenim mostovima i popustima banovinskih puteva iz 1937.godine.

4.3.3. Mostovi Pologoša i Bili Vir

Dokumentacija sadrži nacрте i spise koji se odnose na popravak drvenih mostova Pologoša i Bili Vir kod Metkovića. 1926. i 1928.-1929.godina.

4.3.4. Most preko Crne Rijeke u Rogotinu

Gradnja mosta preko Crne Rijeke u Rogotinu na primorsko-turističkoj cesti, 1936.-1937.g.

4.3.5. Most na Rastoku

Spisi o nabavi i prijevozu željezne konstrukcije za most na Rastoku na 53. kilometru primorsko-turističke ceste Tučepi-Kula Norinska, 1940.-1941.

4.4. Škole

4.4.1. Škola u Podgori

Spisi i nacrti o dovršetku gradnje i potpunom uređenju škole u Podgori datiraju iz razdoblja od 1934. do 1939.g.

4.4.2. Škola u Opuzenu

Popravak školske zgrade u Opuzenu, 1934.g.

4.5. Čatrnje

Popravak čatrnje u Vrgorcu, 1938.-1941. i gradnja čatrnje u Stilju, u općini Vrgorac, 1940.-1941.g.

4.6. Ceste

4.6.1. Put Podgora-Živogošće-Novasela-Mali Halan (banovinski put br.6)

Podserija sadrži projektnu dokumentaciju za put Podgora-Živogošće-Novasela s ograncima u Igranama, Podgori i dijelu Crni Vir-Mali Prolog. Projekti su izrađeni u razdoblju od 1909. do 1913. godine, a administracija Sreskog načelstva odnosno Građevinska direkcija Dubrovnik koristila ga je za rad u iduća dva desetljeća o čemu svjedoče pečati i potpisi iz tog razdoblja.

Spisi su složeni u deset arhivskih kutija. U svom izvornom obliku spisi su uvezani u korice. Na prednjoj korici ispisan je sadržaj spisa što olakšava snalaženje među istima.

Sadržaj spisa najčešće se odnosi na katastarske karte, iskaze kolikoća pojedinih radnji, opise radnji, statističke proračune, predračune za nabavu zemljišta, trebovnike troškova, tehnička izvješća, itd. Prema opisu sadržaja, može se ustanoviti da pojedini spisi nedostaju. Na kraju podserije nalazi se svežanj pod nazivom *Razno* sa spisima kojima nije bilo moguće sa sigurnošću odrediti mjesto među ostalim spisima koji se odnose na ovu tematiku.

Spisi su složeni prema prvobitnom redu odnosno prema numeraciji na koricama spisa, od 3 do 11 s izostankom svežnjeva 8 i 9.

4.6.2. Turistička cesta Tučepi – Kula Norinska

Dokumentacija iz druge polovice četrdesetih godina 20.stoljeća, a odnosi se na gradnju 62 km duge primorsko-turističke ceste od Tučepa do Kule Norinske. U 14 arhivskih kutija odloženi su nacrti i spisi kao što su linearni i tabelarni pregledi izvršenih radova, mjesečni izvještaji o gradnji, zahtjevi za kolaudiranje radova, elaborati izvršenih radova, podatci o propustima i prokopima, o nabavi kolobrana, o izvođačima radova, osiguranju usjeka obložnim zidovima, obračuni akontacije i isplate nadnica radnicima, financijski izvještaji, itd. U zadnjoj kutiji nalaze se spisi koje nije bilo moguće svrstati u prethodne kutije zbog nepoznavanja načina poslovanja i vođenja evidencije rada.

Gradnja ceste izvedena je u režiji Tehničkog odjela u Makarskoj na teret državnog „milijardskog zajma” otvorenog u Financijskoj Direkciji u Splitu.

Spisi su složeni prema brojčanim nazivima dionica (od 8. do 99.) odnosno po kilometraži (od 18. do 62. kilometra).

4.6.3. Ostale sreske ceste

Dokumentacija o rekonstrukciji raznih cesta na području sreza za razdoblje od 1934. do 1940.g. Odnosi se na banovinski put br. 5 – Brela-Makarska, banovinske puteve br. 7 (Ljubuški-Mostar) i 13 (Posušje-Ljubuški-Čapljina), državne ceste br. 36 i 37 (Kozica-Makarska-Tučepi) te općinski put kroz Rogotin. U podseriji se mogu naći i tehnički podatci za državnu cestu br. 36 (Šestanovac-Klek), banovinsku cestu br. 10 (Podbablje-Zagvozd), banovinsku cestu br. 113 (Zadvarje-Dupci), banovinsku cestu br. 9 (Ugljane-Posušje), banovinsku cestu br. 122 (Imotski-Gorica), banovinsku cestu br. 114 (Lovreć-Korito). Uz tehničke podatke tu su nacrti i projekti, predračuni, izvješća o izvršenim radovima, podatci o nabavi materijala, naknada štete za oduzeta zemljišta, itd.

4.7. Cestarske kuće

Spisi se odnose na popravak dviju cestarskih kuća – na Dubcima, Brela Donja na banovinskom putu br.113 i cestarske kuće na Pločama u svrhu useljenja Kancelarije terenske sekcije za gradnju primorsko-turističke ceste Tučepi-Kula Norinska. Razdoblje od 1935. do 1939.g. Među spisima se nalazi i jedan dokument koji se odnosi na kolaudaciju za gradnju puta Griva Pleić prema školi Biorine Šuškov brijeg(prva dionica od župne kuće do škole).

4.8. Osobni spisi radnika

Uz pojedine druge službenike, podserija se većinom sastoji od osobnih spisa koji se odnose na službenike Garmaz Josipa i Ravlić Grgu. Razdoblje od 1930. do 1943.

4.9. Eksproprijacija zemljišta

Spisi iz razdoblja od 1935. do 1940. godine koji se odnose na otkup zemljišta i kultura kao i rušenje privatnih objekata u svrhu gradnje odnosno proširenja turističko-primorske ceste Tučepi-Kula Norinska. Sadrže zapisnike o eksproprijaciji, popise vlasnika oduzetih zemljišta, parcelarne planove kao i dokumentaciju o snimanju istih, zahtjeve vlasnika za nadoknadu štete, dostavnice o uručenim rješenjima vlasnicima zemljišta i kultura i dr.

U podseriji su sadržani i spisi koji se odnose na naknadu štete za oduzeto zemljište zbog rekonstrukcije banovinske ceste br. 9 kod Podbablja i Lokvičića, 1938.g.

4.10. Uredbe i pravilnici

Podserija sadrži *Pravilnik o katastru drumskih mostova* (1934.), *Pravilnik o stalnim i periodičnim pregledima drumskih mostova* (1935.), *Izvadak i privremenog pravilnika za izvršenje građevinskih radova u režiji*. Iz 1935. godine su i *Opći uslovi za izradu i rekonstrukciju putova* te *Opšti uslovi za javne građevinske radove i nabavke*, zatim *Opis radnja za putove i ustanova za izvedbu istih* te *Uredba o državnom i banovinskim putnim fondovima*, 1938.g.

4.11. Razni spisi

Podserija sadrži spise iz razdoblja 1916.-1917., 1933., 1935.-1942. Spisi su različite tematike iz djelatnosti Tehničkog odjeljka Sreskog načelstva u Makarskoj. Složeni su kronološkim redom.

INVENTARNI POPIS TEHNIČKIH JEDINICA FONDA
HR-DAST-386 KOTARSKA OBLAST MAKARSKA (SRESKO NAČELSTVO MAKARSKA)
[1897./1918.] 1919.-1941. [1942./1951.]

Signatura	Sadržaj	Razdoblje	Tehnička jedinica	
			knjiga	kutija
1.	Odjel uprave			
1.1.	Pomorske dozvole	1931.		1
1.2.	Izvještaji			1
1.2.1.	Izvještaji žandarmerijskih stanica	1933.		1
1.2.2.	Izvještaji o poljoprivredi i zdravstvu	1933.		1
1.3.	Brzjav	nepoznato		1
1.4.	Podatci o pojedincima, organizacijama i publikacijama	1927./1940.		1
2.	Odjel prosvjete			
2.1.	Osobni spisi	1913./1951.		1
2.2.	Imovnici knjižnica			1
2.2.1.	Imovnici učiteljskih knjižnica	1939.		1
2.2.2.	Imovnici učeničkih knjižnica	1939.		1

2.2.3.	Diploma	1939.		1
3.	Odjel šumarstava			
3.1.	Predspisi			
3.1.1.	Iskazi o izvedenim šumarskim radovima	1902; 1913.-1915.		2
3.1.2.	Šumarski proračuni	1914.-1916.		2
3.1.3.	Inventari šumarskih tehničara	1897./1919.		2
3.1.4.	Privatna odlagališta smeća	1916.		2
3.2.	Statistički podatci o špiljama i vrelima	1940.		2
3.3.	Ograničenja i zabrane držanja i paše koza	1926./1933.		2
3.4.	Elementarne nepogode	1936.-1937.		2
3.5.	Opći spisi	1920./1941.		2
4.	Odjel tehničkih radova			
4.1.	Registraturna pomagala			
4.1.1	Urudžbeni zapisnici			
	Urudžbeni zapisnik (1-8 209)	1935.	1	
	Urudžbeni zapisnik (1-400; 781-2420; 2781-2820; 3 981-4 237)	1937.	2	
	Urudžbeni zapisnik (1- 2910)	1939.	3	
	Urudžbeni zapisnik (1-3330)	1940.	4	

4.1.2.	Knjiga evidencije		5	
4.2.	Predspisi			
4.2.1.	Crkve i župni uredi (Ravča, Živogošće, Vrgorac, Dobranje, Vid, Komin, Brist)	1882./1914.		3
	Crkve i župni uredi (Zavojane, Orah, Ravča, Kozica)	1887./1916.		4
4.3.	Mostovi			
4.3.1.	Katastar mostova	1920./1945.		4
4.3.2.	Znakovi za ograničenje brzine na mostovima	1937.		4
4.3.3.	Mostovi Pologoša i Bili Vir	1926./1929.		4
4.3.4.	Most preko Crne Rijeke u Rogotinu	1936.-1937.		4
4.3.5.	Most u Rastoku	1940.-1941.		4
4.4.	Škole			
4.4.1.	Škola u Podgori	1934.-1939.		4
4.4.2.	Škola u Opuzenu	1934.		4
4.5.	Čatrnje	1938.-1942.		4
4.6.	Ceste			
4.6.1.	Put Podgora- Živogošće-Novasela-Mali Halan			

	Put Podgora-Živogošće-Novasela-Mali Halan <i>1./ I Podgora-Živogošće; km 0-12 845; (1. dio)</i>	1928.		5 (svežanj)
	Put Podgora-Živogošće-Novasela-Mali Halan <i>1./II Podgora-Živogošće; km 0-12 845 (2.dio)</i>	1928.		6 (svežanj)
	Put Podgora-Živogošće-Novasela-Mali Halan <i>2. Živogošće- granica općine Makarska; km 4 292</i>	1928.		7(svežanj)
	Put Podgora-Živogošće-Novasela-Mali Halan <i>3. Ogranak u Igrane</i>	1928.		8(svežanj)
	Put Podgora-Živogošće-Novasela-Mali Halan <i>4/I. Ogranak u Podgori</i>	1928.		9(svežanj)
	Put Podgora-Živogošće-Novasela-Mali Halan <i>4/II. Ogranak u Podgori</i>	1928.		10(svežanj)
	Put Podgora-Živogošće-Novasela-Mali Halan <i>5. Granica općine Makarske-Zaostrog km 9 138km</i>	1928.		11(svežanj)
	Put Podgora-Živogošće-Novasela-Mali Halan <i>6. Zaostrog-Gradac km 9 546</i>			12(svežanj)
	Put Podgora-Živogošće-Novasela-Mali Halan <i>7. Gradac- granica općine Opuzen km 16 923</i>	1928.		13(svežanj)
	Put Podgora-Živogošće-Novasela-Mali Halan <i>8. Granica općine Opuzen-Novasela</i>	1928.		14(svežanj)
	Put Podgora-Živogošće-Novasela-Mali Halan <i>9. Crni Vir- Mali Prolog km 6 928</i>	1928.		15(svežanj)
	Put Podgora-Živogošće-Novasela-Mali Halan <i>Razno</i>			16(svežanj)
4.6.2.	Turistička cesta Tučepi-Kula Norinska Turistička cesta Tučepi-Kula Norinska-dionice 8a, Zaostrog-Gradac i 8b Gradac-Baćina; od km			

	18 000 do 18 240, Živogošće-Drvenik; nabava kolobrana, dionica 20; osiguranje obložnim zidom km 23 448-23 580; Drvenik-Zaostrog, km 24-25;	1935-1938.		17
	Financijska dokumentacija za dionice 23-27; elaborat izvršenih radova za dionice 23-25; osiguranje usjeka obložnim zidovima, km 28.136-28.688; kolaudacijski obračuni za dionice 29-37, do km 32.693.16	1935-1938.		18
	Elaborati dionica 23-25, km 26.150-27.517 i dionica 27-34, km 27.904-31.200; financijska dokumentacija za 4 dionice primorsko-turističke ceste od km 23.354 do 24.665;	1935-1938.		19
	Elaborati dionica 35-40, km 31.514-34.226; kolaudacijski obračuni za dionice 38-40, km 32.693.16.-34.231.48; financijska dokumentacija - financiranje terensko-tehničke Sekcije za gradnju primorsko-turističke ceste; financijska dokumentacija za dionice 29-36, km 28.446.27-32.301	1935.-1938.		20
	Financijska i tehnička dokumentacija za dionice 38-47, km 32.688-39.209.79, gradnja obložnih zidova u km 33.250, 33.500 i 46.550 primorsko-turističke ceste	1936.-1937. 1941.		21
	Elaborati dionica 41-48, km 34.562.05-40.062.80; financijska i tehnička dokumentacija za dionice 49-56, km 40.062-42.654.77 primorsko-turističke ceste	1936.-1937.		22
	Financijska i tehnička dokumentacija za dionice 57-66, km 42.654-45.894 primorsko-turističke ceste	1936.-1937.		23
	Financijska, tehnička i kolaudacijska dokumentacija za dionice 67-71d, km 45.894.16-47.719, Bačina-Rogotin	1936./1941.		24
	Gradnja propusta i prokopa na dionici na Birini, km 46.313.92-48.277.99; tehnička i financijska dokumentacija dionica 71a,71b,71c i 71d primorsko-turističke ceste; financijska i tehnička dokumentacija za dionice 72-74,km 48.10-47.956	1936./1941.		25
	Financijska i tehnička dokumentacija za dionice 75-82, km 47.956-50.176	1936.-1937.		26

	Financijska i tehnička dokumentacija primorsko-turističke ceste, km 50.176 - 60.906	1935./1941.		27
	Izrada nasipa na primorsko-turističkom putu od km 57 do 62; financijska i tehnička dokumentacija primorsko-turističke ceste od km 59.084 do 64.423.25	1935./1941.		28
	Financijska i tehnička dokumentacija za gradnju primorsko-turističke ceste-Razno	1936./1941.		29
	Financijska i tehnička dokumentacija primorsko-turističke ceste – Knjiga blagajne, Kontrolnik kredita režijskih radova; razno;ostale sreske ceste – Cesta kroz Rogotin, Put Baška Voda-Brela uz more, Put br.37 Kozica-Makarska, Cesta br.5 Brela-Makarska, Put br.7 Ljubuški-Mostar, Put br.13. Posušje-Ljubuški-Čapljina; spisi o raznim drugim cestama u srezu	1934./1940.		30
4.7.	Cestarske kuće	1930./1943.		31
4.8.	Osobni spisi radnika			31
4.9.	Eksproprijacija zemljišta Eksproprijacija zemljišta prilikom gradnje primorsko-turističke ceste; naknada štete pri rekonstrukciji banovinskih cesta br. 9 i 17,km 41-42 kod Podbablja i Lokvičića	1936.-1939.		32
	Eksproprijacija zemljišta i isplata odštete za otuđena zemljišta i rušenje privatnih građevina u km 23.354-24-655 Drvenik-Zaostrog; km 25/62 Zaostrog-Kula Norinska, Jelčić; km 26-31, Zaostrog-Brist; km 31.500-34.226, Tučepi-Gradac; Ku	1935./1941.		33
4.10.	Uredbe i pravilnici	1934.-1938.		31
4.11.	Razni spisi Tehničkog odjela	1916.,1918., 1935.-1942.		34